

Article Info:

Received Date: 23 July 2019

Accepted Date: 03 September 2019

Published Date: 17 September 2019

Corresponding Author:

nurulfitriahfadlillah@yahoo.com

Kewajaran Penerapan Identiti Budaya Tempatan dalam Mata Pelajaran di Sekolah Antarabangsa Sekitar Lembah Klang

The Necessity of Implementing Local Cultural Identities in Subjects at International Schools in Klang Valley

Nurul Fitriah Patlillah

Ridzuan Hussin

Fakulti Seni, Komputeran & Industri Kreatif,

Universiti Pendidikan Sultan Idris

nurulfitriahfadlillah@yahoo.com

Abstrak

Secara khususnya, tujuan kajian ini dijalankan adalah untuk mengenal pasti kesediaan guru dalam penerapan identiti budaya tempatan bagi mata pelajaran seni di sekolah antarabangsa, menganalisa minat sedia ada murid-murid terhadap identiti budaya tempatan bagi mata pelajaran seni, dan menilai faktor-faktor yang menyumbang dalam penerapan identiti budaya tempatan. Oleh itu sebuah modul pengajaran dan pembelajaran (PdP) untuk guru seni di sekolah antarabangsa akan dihasilkan. Kaedah yang digunakan kualitatif. Kaedah pengumpulan data adalah secara pemerhatian, temu bual, tugasan; serta soal selidik untuk menyokong hasil dapatan. Sampel terdiri daripada 17 orang murid Tahun 5 yang bersekolah di ITQAN Integrated School yang mempelajari mata pelajaran seni di sekolah tersebut dan merupakan murid-murid tempatan, manakala responden temubual adalah guru-guru seni sekolah tersebut serta beberapa orang murid Tahun 5. Bagi mengenal pasti kesediaan guru dalam penerapan identiti budaya tempatan, berdasarkan hasil dapatan melalui pemerhatian, guru terdiri daripada guru tempatan yang berpengalaman di mana proses PdP sentiasa berjalan dengan lancar, di samping mempunyai pelbagai kaedah dan tarikan yang tersendiri bagi memastikan setiap murid dapat mengikuti sesi PdP tanpa sebarang masalah. Murid-murid juga teruja dalam menerima dan mempelajari benda baharu, di samping mempunyai minat dalam mata pelajaran seni. Oleh itu, dapat disimpulkan bahawa guru bersedia dalam penerapan identiti budaya tempatan. Seterusnya bagi menganalisa minat sedia ada murid-murid terhadap identiti budaya tempatan, berdasarkan tugasan yang diberikan terhadap 10 orang murid, 40% daripada mereka mendapat gred A, manakala 60% daripadanya mendapat gred B. Oleh itu, dapat dirumuskan bahawa murid-murid mempunyai minat yang sedia ada terhadap identiti budaya tempatan. Bagi menilai faktor-faktor yang menyumbang dalam penerapan identiti budaya tempatan iaitu melalui hasil temubual terhadap 3 orang guru seni, mereka berpendapat bahawa faktor-faktor yang menyumbang kepada penerapan identiti budaya tempatan ialah strategi PdP, minat, tugasan, kesediaan guru, dan juga kesediaan murid.

Kata kunci: penerapan, identiti budaya tempatan, pendidikan seni, guru seni, sekolah antarabangsa.

Abstract

In particular, the purpose of this study is to identify teachers' readiness in implementing local cultural identities for art subjects in international schools, analyzing the students' existing interest in the local cultural identity of art subjects, and evaluating factors contributing to the application of local cultural identity. Therefore, a teaching and learning module (PdP) for art teachers in international schools will be produced. The method used in this study is a qualitative method. Data collection methods used are observation, interviews, assignments; as well as questionnaire to support the findings. The sample of this study consisted of 17 pupils of Year 5 who attended the ITQAN Integrated School which studied the art subjects in the school and was the local pupils, while interviews are composed of art teachers and several pupils of Year 5. To identify teachers' readiness in applying local cultural identities, based on findings through observations, teachers are experienced local teachers where the PdP process is always running smoothly, as

well as having its own unique methods and attractions to ensure that every student can attend PdP session without any problems. Additionally, students are also excited about accepting and learning new things, as well as having an interest in art subjects. Therefore, it is concluded that teachers are prepared in the application of local cultural identity. Next to analyze the students' interest in the local culture identity, based on the assignment given to 10 pupils, 40% of them get grade A, while 60% of them get grade B. Therefore, it can be concluded that pupils have an interest existing against the identity of the local culture. To evaluate the factors contributing to the application of local cultural identities, through the interviews of 3 art teachers, their opinion of the factors contributing to the application of local cultural identity are PdP strategies, interests, tasks, teachers' readiness, and student readiness .

Keywords: *implementing, local cultural identity, art education, art teachers, international school.*

PENGENALAN

Berdasarkan Gerbang Rasmi Kerajaan Malaysia (2017), pendidikan di Malaysia merangkumi pendidikan prasekolah, pendidikan sekolah rendah, pendidikan sekolah menengah, pendidikan tinggi, pendidikan prasiswazah, dan juga pendidikan sekolah antarabangsa. Menurut portal rasmi tersebut, sekolah antarabangsa ditakrifkan sebagai sekolah yang mengaplikasikan kurikulum negara luar. Sekolah jenis ini kebiasaannya menggunakan Bahasa Inggeris sebagai bahasa pengantar. Sekolah antarabangsa di Malaysia juga menerima masuk pelajar warganegara dan bukan warganegara di setiap peringkat; sama ada peringkat prasekolah, sekolah rendah, dan juga peringkat sekolah menengah.

Berdasarkan Panduan Am Penubuhan dan Pendaftaran Sekolah Antarabangsa oleh Kementerian Pendidikan Malaysia (2018), pemilik sekolah antarabangsa hendaklah merupakan syarikat yang diperbadankan di Malaysia. Syarikat tersebut juga perlulah berdaftar di bawah Suruhanjaya Syarikat Malaysia (SSM). Aktiviti-aktiviti pendidikan yang dijalankan oleh syarikat tersebut juga perlulah jelas dinyatakan dalam *Memorandum and Article (M&A)*. Berpandukan panduan Kementerian Pendidikan Malaysia tersebut, kurikulum yang dibenarkan di Malaysia adalah Kurikulum British, Kurikulum Australia, Kurikulum Amerika, Kurikulum Kanada, dan juga International Baccalaureate.

Fokus kajian adalah dengan membuat analisa tentang keperluan untuk menerapkan identiti lokal tersebut, di mana mata pelajaran seni yang bersilibus antarabangsa tidak mempunyai identiti seni Asia atau mahupun Malaysia kerana silibus tersebut adalah seratus peratus dari luar. Jadi demi memastikan murid-murid dapat mempelajari budaya kesenian Malaysia, murid-murid juga dapat meningkatkan daya kreativiti mereka dalam dua bidang; antarabangsa dan tempatan.

Penambahbaikan untuk modul sekolah antarabangsa di Malaysia adalah perlu bagi memastikan murid-murid yang bersekolah di sekolah antarabangsa mendapat pendedahan yang sepatutnya mengenai identiti budaya Malaysia. Sebagai contoh, kurikulum mata pelajaran seni yang berorientasikan International Baccalaureate adalah sangat berbeza dengan kurikulum Kementerian Pendidikan Malaysia, kerana murid-murid di sekolah antarabangsa tidak didedahkan dengan lukisan batik, anyaman tikar mengkuang, dan sebagainya seperti murid-murid yang bersekolah di arus perdana (Sukatan Pelajaran Kurikulum Sekolah Menengah- Pendidikan Seni Visual, 2000). Oleh itu, pendedahan adalah perlu; seiring dengan matlamat Malaysia dalam merealisasikan pendidikan bertaraf globalisasi.

KAJIAN LITERATUR

Identiti seni tempatan

Menurut Sabzali Musa Khan, Effendi Shamsuddin, dan Nik Nairan Abdullah (2011), seni warisan dan budaya dikatakan amat penting dalam memupuk pembinaan bangsa dan turut menjadi asas kepada nilai jati diri dan tolak ansur demi masa depan bangsa. Malahan, antara matlamat mempelajari seni warisan dan budaya kreatif tempatan adalah demi memartabatkan kesenian sesuatu bangsa terutama sekali bangsa tempatan. Tambahan lagi, kesenian adalah satu unsur yang lahir daripada sentuhan yang amat mendalam,

dan meninggalkan kesan kepada setiap manusia. Seni turut diterjemahkan sebagai rasa keindahan yang hadir ke dalam jiwa manusia, dizahirkan melalui alat penghubung seperti pendengaran; iaitu seni suara, penglihatan; iaitu seni lukis, serta gerakan; iaitu seni tari atau drama. Sama juga halnya dengan budaya, di mana budaya lahir dengan kewujudan bangsa dan kaum.

Pendidikan Swasta di Malaysia

Objektif pendidikan di Malaysia adalah untuk menggalakkan perkembangan yang seimbang sama ada melalui perkembangan jasmani, emosi, mental, estetik, dan moral (Mohan Sanyasi & Sanitah Mohd. Yusof, 2014). Seseorang yang dilahirkan daripada sistem pendidikan sepatutnya stabil dan cekap dalam menggalas peranan (Abdul Rahim, 2010).

Menurut Mohan Sanyasi dan Sanitah Mohd. Yusof (2014), sejajar dengan matlamat kerajaan dalam memberikan peluang pendidikan untuk semua, sektor swasta juga turut mengambil tempat dalam menyahut peranan tersebut. Institusi pendidikan swasta umumnya terdiri daripada:-

- i) sekolah swasta
- ii) sekolah antarabangsa
- iii) pusat-pusat kemahiran seperti pusat pendidikan bahasa, tuisyen, dan pusat latihan.

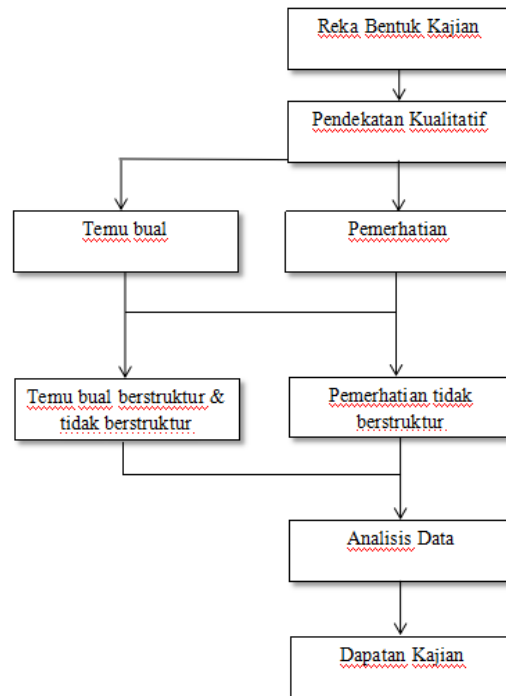
Kesemuanya adalah diselia oleh Kementerian Pendidikan Malaysia.

OBJEKTIF KAJIAN

- I. Mengenal pasti kesediaan guru dalam penerapan identiti budaya tempatan untuk mata pelajaran seni di sekolah antarabangsa.
- II. Menganalisa minat sedia ada murid-murid terhadap identiti budaya tempatan bagi mata pelajaran seni.
- III. Menilai faktor-faktor yang menyumbang dalam penerapan identiti budaya tempatan untuk mata pelajaran seni di sekolah antarabangsa.

METODOLOGI

Carta alir metodologi

Rajah 1 Proses penyelidikan kaedah kualitatif

Sampel terdiri daripada 3 orang guru seni dari Sekolah A di Selangor untuk ditemubual, iaitu guru I, guru II, dan guru III, serta 3 orang murid Tahun 5 juga dipilih untuk ditemubual. Kaedah soal selidik juga dijalankan bagi menyokong hasil dapatan kajian. Sampel soal selidik terdiri daripada 17 orang murid Tahun 5. Murid Tahun 5 dipilih kerana berumur lingkungan 10 hingga 12 tahun, iaitu umur yang sesuai untuk diajukan soalan berbanding dengan murid-murid berumur 10 tahun ke bawah. Oleh yang demikian, proses untuk mendapatkan data-data berjalan dengan lancar. Sesi pemerhatian turut dijalankan terhadap murid-murid Tahun 5 dari kelas yang sama, iaitu sebanyak 6 sesi pemerhatian dijalankan.

Guru-guru tersebut adalah merupakan 2 orang guru yang sedang mengajar di sekolah A dan juga seorang guru yang pernah mengajar di Sekolah A. Guru I tidak mempunyai pendidikan formal dalam matapelajaran seni, iaitu merupakan pemegang ijazah kejuruteraan, namun mempunyai minat yang tinggi dalam mata pelajaran seni. Guru II merupakan guru yang tidak mempunyai latar belakang pendidikan dalam mata pelajaran seni, iaitu pemegang ijazah Bahasa Inggeris namun mempunyai minat dalam mata pelajaran seni; manakala Guru III merupakan guru yang sememangnya mempunyai latar belakang dalam mata pelajaran seni. Kesemua sampel iaitu murid-murid dan guru-guru adalah berbangsa Melayu dan merupakan warganegara Malaysia.

DAPATAN KAJIAN

Objektif 1: Mengenal pasti kesediaan guru dalam penerapan identiti budaya tempatan untuk mata pelajaran seni di sekolah antarabangsa

Rajah 2 Carta alir instrumen yang digunakan bagi persoalan 1

Temu bual

Ketiga-tiga responden menjawab persoalan dan objektif 1 bagi kaedah temu bual iaitu mengenal pasti kesediaan guru dalam penerapan identiti budaya tempatan untuk mata pelajaran seni di sekolah antarabangsa, yang telah dibahagikan kepada tiga bahagian iaitu persediaan guru dalam menerima arus perubahan terhadap sukatan baru modul di sekolah, kemahiran guru, serta pengetahuan guru terhadap identiti budaya tempatan. Berdasarkan temu bual yang telah dijalankan bagi objektif 1 tersebut, boleh disimpulkan bahawa ketiga-tiga guru bersedia dalam menerima modul pendidikan seni yang baru di sekolah. Mereka juga mempunyai kemahiran yang tersendiri berdasarkan pengalaman dan latar belakang masing-masing, dan guru-guru tersebut juga mempunyai pengetahuan dalam identiti budaya tempatan sama ada melalui pendidikan formal dan tidak formal.

Pemerhatian

Proses pemerhatian dilakukan sendiri oleh penyelidik di Sekolah A mengikut jadual kelas Tahun 5 sekolah tersebut. Tempoh pemerhatian di sekolah ini dijalankan selama 6 minggu, pada setiap hari Jumaat, iaitu 7,14,21, dan 28 September, serta 5 dan 12 Oktober 2018. Setiap sesi pemerhatian adalah 1 jam, oleh itu jumlah jam pemerhatian adalah 6 jam. Segala butiran pemerhatian direkodkan melalui catatan dan nota-nota penyelidik.

Kesimpulannya, berdasarkan 6 sesi pemerhatian tidak berstruktur yang dijalankan di Sekolah A, terhadap guru dan murid-murid Tahun 5 sekolah tersebut, pengkaji mendapati bahawa objektif 1 kajian ini iaitu mengenal pasti kesediaan guru dalam penerapan identiti budaya tempatan untuk mata pelajaran seni di sekolah antarabangsa adalah guru bersedia untuk penerapan identiti budaya tempatan tersebut, kerana guru seni tersebut merupakan guru yang berpengalaman di mana proses PdP sentiasa berjalan dengan lancar, di samping mempunyai pelbagai kaedah dan cara yang tersendiri bagi memastikan setiap murid dapat mengikuti sesi PdP. Selain itu, murid-murid juga teruja dalam menerima dan mempelajari benda baharu, di samping mempunyai minat dalam mata pelajaran seni. PdP matapelajaran seni di sekolah itu juga sentiasa berjalan lancar.

Soal selidik

Pengkaji menyediakan soalan-soalan yang dibahagikan kepada tiga bahagian; iaitu demografi, budaya, dan juga tahap penguasaan. Setiap bahagian disertakan 10 soalan dan responden dikehendaki menjawab kesemua soalan dengan jujur dan ikhlas. Soalan adalah berbentuk pilihan jawapan 'Ya' atau 'Tidak'. Soalan diberikan kepada 3 orang guru seni.

Berdasarkan dapatan kajian melalui borang soal selidik, ketiga-tiga guru seni yang diberikan soalan-soalan kaji selidik tersebut bersedia dalam menerima penerapan identiti budaya tempatan ke dalam modul PdP sekolah antarabangsa, khususnya Sekolah A. Mereka juga menyokong dan menggalakkan agar murid-murid diberi pendedahan mengenai seni warisan Malaysia. Selain itu, guru-guru seni tersebut juga tiada masalah untuk mengajar murid-murid dengan identiti budaya tempatan dalam mata pelajaran seni di Sekolah A

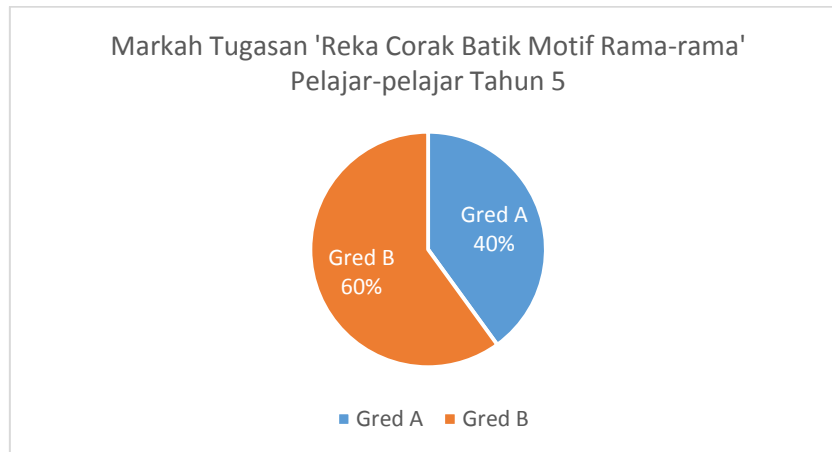
Objektif 2: Menganalisa minat sedia ada murid-murid terhadap identiti budaya tempatan bagi mata pelajaran seni

Rajah 3 Carta alir instrumen yang digunakan bagi persoalan 2

Tugasan

Tugasan yang diberikan kepada murid-murid bagi menganalisa minat sedia ada murid-murid terhadap identiti budaya tempatan adalah tugasan 'Reka Corak Batik Motif Rama-rama.' Berdasarkan tugasan yang telah diberikan terhadap 10 orang pelajar tahun 5, berikut adalah jadual pemarkahan tugasan bagi menganalisa minat sedia ada murid-murid terhadap identiti budaya tempatan untuk mata pelajaran seni di sekolah antarabangsa:-

Rajah 4 Markah Tugasan Reka Corak Batik Motif Rama-rama Pelajar-pelajar Tahun 5

Berdasarkan jadual dan carta pai pemarkahan tugasan 'Reka Corak Batik Motif Rama-rama' yang telah diberikan terhadap murid-murid Tahun 5 bagi menganalisa minat sedia ada murid-murid terhadap identiti budaya tempatan untuk mata pelajaran seni di sekolah antarabangsa; gred yang diperoleh murid-murid adalah gred A iaitu purata markah antara 80% sehingga 90%, dan gred B iaitu purata markah antara 68% hingga 75%. Berdasarkan tugasan yang diberikan terhadap 10 orang murid tersebut, 40% daripada mereka mendapat gred A, manakala 60% daripada mereka mendapat gred B. Oleh itu, bagi menganalisa minat sedia ada murid-murid terhadap identiti budaya tempatan; dapat dirumuskan bahawa murid-murid sememangnya mempunyai minat yang sedia ada terhadap identiti budaya tempatan kerana mereka memperoleh gred A dan B, iaitu gred cemerlang dan tiada daripada mereka yang memperoleh gred C ataupun menghantar kertas tugasan yang kosong.

Soal selidik

Berdasarkan hasil soal selidik yang telah diberikan terhadap murid-murid Tahun 5 bagi menganalisa minat sedia ada murid-murid terhadap identiti budaya tempatan untuk mata pelajaran seni di sekolah antarabangsa; dapat dirumuskan bahawa murid-murid sememangnya mempunyai minat yang sedia ada terhadap identiti budaya tempatan kerana jawapan yang diberikan melalui borang soal selidik adalah lebih menjurus kepada minat untuk mempelajari identiti budaya tempatan melalui mata pelajaran seni, khususnya soalan pada bahagian C iaitu bahagian tahap penguasaan murid-murid.

Temu bual

Berdasarkan proses temubual yang dijalankan, murid-murid mempunyai minat sedia ada terhadap identiti budaya tempatan untuk mata pelajaran seni di sekolah mereka iaitu sekolah yang menggunakan silibus antarabangsa. Mereka berminat untuk mempelajarinya dalam mata pelajaran seni dan mereka juga sedar akan kesannya jika mereka tidak mempelajari budaya negara tanah tumpah mereka sendiri. Mereka juga pernah menghasilkan produk-produk seni yang mempunyai identiti budaya Malaysia namun tidak secara mendalam dan lebih menyeluruh. Mereka kagum akan kesenian budaya Malaysia.

Objektif 3: Menilai faktor-faktor yang menyumbang dalam penerapan identiti budaya tempatan untuk mata pelajaran seni di sekolah antarabangsa

Dalam mencapai objektif kajian ketiga ini, tiga instrumen digunakan bagi menilai faktor-faktor yang menyumbang dalam penerapan identiti budaya tempatan, iaitu melalui:-

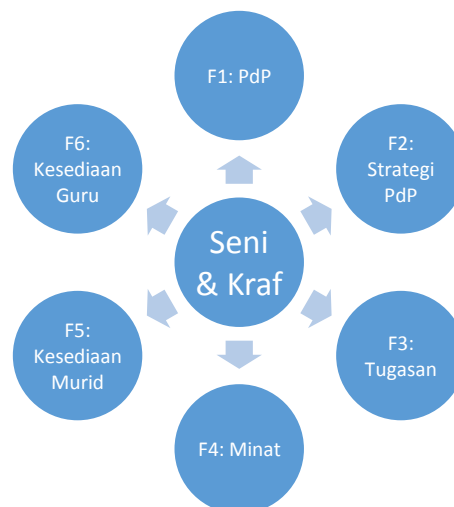
- a) Temu bual terhadap guru seni sekolah A
- b) Kajian literatur
- c) Kajian-kajian lepas

Temu bual

Berdasarkan temu bual yang dijalankan bagi menjawab persoalan ketiga, dapat dirumuskan bahawa guru-guru masing-masing mempunyai pendapat yang tersendiri dalam menjawab kepada persoalan faktor-faktor penerapan identiti tempatan untuk mata pelajaran seni di sekolah antarabangsa. Guru I berpendapat bahawa PdP dan minat murid-murid merupakan faktor penyumbang, manakala bagi Guru II pula strategi PdP dan tugas juga penting. Seterusnya Guru III berpendapat bahawa PdP, kesediaan guru, dan juga kesediaan murid turut diambil kira. Kesimpulannya, faktor-faktor yang menyumbang kepada penerapan identiti budaya tempatan ialah PdP, strategi PdP, minat, tugas, kesediaan guru, dan juga kesediaan murid.

Faktor PdP

Berdasarkan jurnal *Keberkesanan Persekitaran, Imej dan Huruf dalam Pendidikan Kanak-Kanak Prasekolah* oleh Ridzuan Hussin, Suraya Ahmad Kamel, dan Asmahan Mokhtar; Lowenfeld (1975) berpendapat bahawa hasil lukisan kanak-kanak dipengaruhi oleh perkembangan kanak-kanak. Kanak-kanak sememangnya mempunyai upaya dalam memahami sendiri simbol-simbol seni namun jika persekitaran yang berunsurkan seni tidak disediakan, keupayaan itu tidak berkembang. Masyarakat dan guru-guru juga tidak perlu terlalu mendesak mereka dalam menghasilkan kreativiti, namun mereka perlu diberi fokus dalam aspek psikologi dan fizikal, termasuk juga dari segi persekitaran mereka itu sendiri (Lowenfeld, 1975). Peranan guru juga amat penting bukan sahaja dalam penyampaian fakta dan juga maklumat, tetapi guru juga memainkan peranan yang amat penting dalam mencipta persekitaran yang merangsang murid-murid.

Rajah 5 Faktor-faktor yang menyumbang dalam penerapan identiti budaya tempatan untuk mata pelajaran seni di sekolah antarabangsa.

KESIMPULAN

Secara keseluruhannya, diharapkan agar kajian ini benar-benar dapat memberi kesedaran kepada generasi muda kini agar pentingnya memelihara warisan budaya tempatan. Melalui kajian ini, diharapkan agar identiti budaya tempatan dapat diterapkan dengan menyeluruh, iaitu melalui mata pelajaran pendidikan seni khususnya. Oleh itu, murid-murid dan guru-guru seni di sekolah antarabangsa perlu mengambil langkah yang produktif agar seni budaya tempatan dapat dipelajari oleh semua lapisan umur dan generasi, serta tidak lagi dipandang enteng oleh masyarakat.

RUJUKAN

- Abdul Rahim. (2010). *Persepsi pelajar terhadap mata pelajaran pendidikan seni visual di sekolah bestari SMK Seri Bintang Selatan Kuala Lumpur : Satu kajian kes*. Tanjung Malim: Universiti Pendidikan Sultan Idris.
- Art, Craft, Design - The junior certificate. (n.d.). Curriculum Online.
- Alexander, R. et al. (2010). *Children, their world, their education: field report and recommendation of the Cambridge primary review*. United Kingdom: The University of Cambridge.
- Art and design programmes of study: key stages 1 and 2, national curriculum in England (2013). United Kingdom: Department for Education, England.
- Besgen et al. (2014). *Teaching/Learning Strategies through Art*.
- Cambridge International Examinations. (2016). *Syllabus Cambridge IGCSE Art & Design 0400*. United Kingdom: England.
- Cambridge Primary School. (2018). *Cambridge Primary School - Art*. United Kingdom: England.
- Kementerian Pendidikan Malaysia. (2018). *Panduan am penubuhan dan pendaftaran sekolah antarabangsa*. Malaysia: Putrajaya.
- Kementerian Pendidikan Malaysia. (2000). *Sukatan pelajaran kurikulum sekolah menengah - pendidikan seni visual*. Malaysia: Unit Pendidikan Seni Visual, Pusat Perkembangan Kurikulum.
- Kementerian Pendidikan Malaysia (n.d). *Modul Pengajaran dan Pembelajaran Pendidikan Seni Visual*. Malaysia: Unit Pendidikan Seni Visual, Pusat Perkembangan Kurikulum.
- Lowenfeld, V, and Brittan, W.L. (1975). *Creative and painting children & visual representation*. London: Paul Chapman Publishing.
- Mohan Sanyasi & Sanitah Mohd. Yusof. (2014). *Pendidikan swasta ke arah pembangunan pendidikan*. Johor: Universiti Teknologi Malaysia, Skudai.
- MyGOV- Portal Rasmi Kerajaan Malaysia. (2017). Diakses pada 23 Julai 2018, daripada <https://www.malaysia.gov.my/portal/content/29483>
- Ridzuan Hussin, Suraya Ahmad Kamel, dan Asmahan Mokhtar. (2016). Keberkesanan persekitaran, imej dan huruf dalam pendidikan kanak-kanak prasekolah. *Jurnal seni dan pendidikan seni*, 4, 40-46.
- Sabzali Musa Khan, Effendi Shamsuddi, & Nik Nairan Abdullah. (2011). *Mendepani seni warisan dan kreatif dalam mencapai satu gagasan melayu di Nusantara*. Malaysia: Univesiti Malaya.